

Aila Paloniemi kesk

Kirjallinen kysymys toimeksiantosuhteisen perhehoitajan työttömyysturvan parantamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Perhehoitaja on henkilö, joka antaa perhehoitoa lapsille, nuorille, aikuisille kehitysvammaisille, mielenterveyskuntoutujille tai ikäihmisille. Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan usein sijaisvanhemmiksi. Perhehoito on perhehoitolain määritelmän mukaisesti hoitoa tai muuta osa- tai ympärivuorokautista huolenpitoa, joka järjestetään perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan luona.

Aikuisten perhehoidossa yhdistyvät sekä asuminen että henkilön saama hoiva, ohjaus ja tuki. Perhehoitaja toimii toimeksiantosopimuksella, joka solmitaan kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Toimeksiantosopimuksessa määritellään yksityiskohtaisesti mm. perhehoidosta maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen suuruus. Toimeksiantosopimus ei muodosta työsopimuslain mukaisesta työsuhdesta kuntaan tai kuntayhtymään, joten perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työssäoloehtoa. Toimeksiantosopimuksella toimiva perhehoitaja ei myöskään ole yrittäjä. Toimeksiantosuhteinen perhehoitaja ei voi vakuuttaa itseään työttömyyden varalta perhehoitajan tehtävän perusteella. Tämä ei ole mahdollista nykyisen työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön perusteella.

Koska perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työssäoloehtoa, vaarana on, että pitkään perhehoitajana toiminut henkilö on oikeutettu vain työmarkkinatukeen, jos perhehoitajana toimiminen päättyy syystä tai toisesta.

Hallituksen esityksestä käy ilmi, että työssäoloehto karttuu vain työ-, toimi- tai virkasuhteessa tehdystä palkkatyöstä, jossa on työsuhteen tunnusmerkit. Esimerkinomaisesti täsmennetään, että perhehoito ei ole työssäoloehtoon kelpaavaa työtä. Perhehoitajana toimiminen rinnastetaan tässä suhteessa omaishoitajana toimimiseen. Työttömyysturvalaissa säännelty palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on pääsääntöisesti edellisten 28 kuukauden aikana ollut vähintään 26 kalenteriviikkoa työssä. Tätä 28 kuukauden tarkastelujaksoa voidaan kuitenkin pidentää työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:ssä kerrotuilla hyväksyttävillä syillä enintään 7 vuotta, joissakin tapauksissa laajennettuna 9 vuotta.

Perhehoitajana toimiminen voidaan katsoa tällaiseksi hyväksyttäväksi syyksi silloin, kun perhehoitajan perhehoitotehtävästä johtuvasta syystä ei ole mahdollisuutta työskennellä kodin ulkopuolella. Nykyään yhä useammin sijoittava kunta edellyttää, että vähintään toinen sijaisvanhemmista jää kotiin vastaamaan sijoitetun lapsen tai nuoren perhehoidosta päätoimisena perhehoita-

Kirjallinen kysymys KK 259/2017 vp

jana. Ikäihmisiä, aikuisia vammaisia henkilöitä ja mielenterveyskuntoutujia hoitavien perhehoitajien tehtävä on päätoiminen. Päätoimisuudesta huolimatta perhehoitajilla ei ole takuita hoidettavien määrästä ja sitä kautta taloudellisesta turvasta. Yksi vaihtoehto em. tilanteessa olisi turvata perhehoitajan taloudellinen tilanne oikeudella saada soviteltua työttömyysetuutta.

Perhehoitolakiin 1.7.2016 voimaan tulleet muutokset perustuvat pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan, jonka tavoitteena on kehittää perhehoitoa ja omaishoitoa lisäämällä perhehoitajan tehtävän houkuttelevuutta. Perhehoitolaki ei kuitenkaan tällä hetkellä ota mitään kantaa perhehoitajan työttömyysturvan järjestämiseen. Kannanottoa ei myöskään löydy hallituksen esityksestä perhehoitolaiksi.

Sipilän hallitusohjelman "Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa" -kärkihanke sisältää tavoitteen ja suunnitelman ikäihmisten perhehoidon määrän merkittävästä lisäämisestä. Tällä tavoitellaan myös huomattavia kustannussäästöjä. Ikäihmisten perhehoidon ja perhehoitajien määrän lisäämistä kuitenkin uhkaa perhehoitajan työttömyysturvan puute ja siitä aiheutuva taloudellinen turvattomuus. Toimeentuloon liittyvä epävarmuus vaikeuttaa perhehoitajien rekrytointia. Kärkihankkeen tavoitteena on myös perhehoidon lisääminen lasten ja nuorten omaishoitajien lomituksessa. Vammaisten henkilöiden laitoshoidon lopettaminen sisältyy Valtioneuvoston periaatepäätöksiin (2010, 2012) ja KEHAS-ohjelmaan. Yhtenä korvaavana vaihtoehtona on perhehoito. Lasten ja nuorten perhehoito on lastensuojelulain mukaan sijaishuollon ensisijainen hoitomuoto.

Lainsäädäntöön, ohjelmiin ja suunnitelmiin sisältyvä tavoite lisätä perhehoitoa edellyttää lainsäädännön kehittämistä siten, että perhehoitajalla on oikeus työttömyysturvaan perhehoitajan tehtävän perusteella.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy toimeksiantosuhteisen perhehoitajan työttömyysturvan parantamiseksi?

Helsingissä 8.6.2017

Aila Paloniemi kesk